

dr hab. prof. UKW Halina Bartwicka
Instytut Neofilologii i Lingwistyki Stosowanej
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy

OCENA
dorobku naukowego oraz osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych

dr Barbary Rodziewicz

**w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wszczętym na Wydziale
Filologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie**

Dr Barbara Rodziewicz ukończyła filologię słowiańską (1991) oraz filologię germańską (1998) na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego, w 2003 roku na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na podstawie rozprawy doktorskiej: *Frazemy komparatywne z komponentem zoonimicznym w języku polskim, rosyjskim i niemieckim*, której promotorem był prof. zw. dr hab. Jerzy Kaliszan. Jak wskazuje tytuł rozprawy (opublikowanej w 2007 roku w postaci monografii), przedmiotem zainteresowania dr Rodziewicz były (i pozostają nadal) zagadnienia językowo-kulturowe trzech społeczności etnicznych: Polaków, Rosjan i Niemców.

Ocena dorobku i istotnej aktywności naukowej

Aktywność naukową Kandydatki oceniam wysoko, jej dorobek obejmuje dwie monografie, dwa opracowania leksykograficzne (we współautorstwie), 43 artykuły naukowe (spośród nich do oceny w związku z postępowaniem habilitacyjnym przedłożono 19 publikacji). Dr Rodziewicz brała udział w 29. konferencjach naukowych, w większości międzynarodowych, w tym zagranicznych (w Belgii, Czechach, Rosji, na Ukrainie), na których wygłaszała referaty. Pod względem ilości publikacji jest to dorobek pokaźny i całkowicie wystarczający na etapie ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

Opublikowane prace dr B. Rodziewicz dotyczą problematyki kilku obszarów badawczych: frazeologii i paremiologii, etnolingwistyki kulturowej i aksjologii. Tematyka pierwszego kręgu badawczego znalazła rozwinięcie w artykułach napisanych przed doktoratem oraz w samej rozprawie doktorskiej. Tym pracom nie będę poświęcać uwagi, wszak były one oceniane na innym etapie rozwoju naukowego dr Rodziewicz. Po uzyskaniu doktoratu wyraźnie wykrystalizował się nowy problem badawczy, któremu Habilitantka

poświęciła wiele lat swej naukowej działalności. Są to zagadnienia aksjologii lingwistycznej, studiom z tego zakresu poświęcono około 20. artykułów oraz słownik asocjacyjny.

W pracach *Интеллект в языковом сознании поляков и русских; Konotacje androcentryczne w kontekście badań nad świadomością językową Polaków i Rosjan; Особенности менталитета поляков и русских в зеркале языкового сознания; Система ценностей в языковом сознании поляков; Matka, żona czy kochanka? – kobieta w świadomości językowej Polaków, Rosjan i Ukraińców; Koncept dobra w językowym obrazie świata Polaków, Rosjan wczoraj i dziś; Tylko dekalog? Młodzi Polacy, Rosjanie i Niemcy o wartościach chrześcijańskich; Konceptualizacja bezpieczeństwa jako kategorii aksjologicznej w świadomości językowej Polaków, Rosjan i Niemców* oraz w kilku innych artykułach Autorka bada system aksjologiczny współczesnych respondentów, zwłaszcza młodzieży. Zadania związane z badaniem postrzegania wartości przez młodych Polaków, Rosjan i Niemców realizuje drogą lingwistycznego eksperymentu asocjacyjnego, wybiera różne kategorie aksjologiczne, różne koncepty, np. *dobro, ojczyzna, patriotyzm, życie, człowiek, miłość, bezpieczeństwo* i poprzez analizę poszczególnych fragmentów językowego obrazu świata próbuje znaleźć odpowiedź na pytania, jakie stawia respondentom: kim jesteśmy, kim jestem, jak oceniam różne wartości, jaki mam stosunek do innych ludzi i innych kultur? Materiał zebrany w czasie eksperymentów pochodzi od kilkuset osób w wieku 19-25 lat. Metoda prowadzonego eksperymentu opiera się na koncepcji rosyjskich uczonych, Natalii Ufimcewej i Jewgienija Tarasowa, którzy realizują szeroko zakrojone badania nad językową świadomością i obrazem świata młodych Słowian. Dr Rodziewicz przyjęła metodologię rosyjskich uczonych i twórczo wykorzystuje ją w swoich badaniach, w opracowaniu poszczególnych tematów uwzględnia nowe aspekty, by jak najpełniej przedstawić system aksjologiczny współczesnych młodych ludzi, np. konceptualizację pojęcia dobra i zła rozpatruje w dwóch aspektach – diachronicznym „rozumianym jako analiza klasycznych formacji językowych, pełniących funkcję dydaktyczną, niosących podstawowe przesłania i w swoisty sposób katalogujących doświadczenia egzystencjalne społeczności i narodu – premii, oraz synchronicznym – pojmowanym jako analiza rezultatów badań nad świadomością językową współczesnych Polaków i Rosjan” (*Koncept dobra w językowym obrazie świata ...*, s. 91). Prowadzony przez Autorkę eksperyment pozwala postrzegać język jako nośnik określonych cech i wartości kulturowych. Badaczka przedstawia podobieństwa i różnice w językowym obrazie świata przedstawicieli trzech grup etnicznych na podstawie ciągów skojarzeniowych. Opis wymienionych wyżej wartości, zaprezentowany w poszczególnych artykułach, znajdzie następnie pogłębioną interpretację w książce habilitacyjnej.

Cennym owocem badań, prowadzonych pod auspicjami Rosyjskiej Akademii Nauk, jest opracowany we współautorstwie *Polski słownik asocjacyjny z suplementem*. To znakomita kopalnia zasobu leksykalnego, który może być wykorzystywany w badaniach z zakresu leksykografii, semantyki leksykalnej, frazeologii, funkcjonalnych odmian języka, glottodydaktyki, lingwistyki kulturowej itd. To także materiał przydatny do badań psycho-, etno- i socjolingwistycznych, który pozwala opisać cechy narodowo-kulturowej świadomości językowej Polaków. Podobne słowniki, opracowane zgodnie z koncepcją moskiewskich badaczy, powstały na materiale innych języków (rosyjskiego, białoruskiego, ukraińskiego, bułgarskiego, hiszpańskiego). Słownik polskich autorów zaświadcza, że podobne badania są perspektywiczne i niezwykle ważne w opisie komunikacji międzykulturowej.

Jak można zauważyć, większość publikacji z dziedziny aksjologii językoznawczej przygotowana jest na podstawie eksperymentu asocjacyjnego. Chcę jednak podkreślić, że to nie wyłączny materiał do badań. Ciekawy aspekt, podjęty przez Autorkę, dotyczy interpretacji wybranych konceptów na podstawie frazeologii. Tę warstwę języka omówiono w artykułach *Представление о мужчине – отце и сыне в русской и польской фразеологии* oraz *Фразеологические трансформы в новых лингвистических источниках*. Są one świadectwem tego, że Habilitantka znakomicie opanowała metodę eksperymentu asocjacyjnego, sprawnie stosuje ją w badaniach z wykorzystaniem frazeologizmów, czyli jednostek języka, których interpretacja wymaga większego zaplecza kulturowego i bogatszego pola asocjacyjnego.

Dr Barbara Rodziewicz jest zaangażowana w kilka projektów naukowych: współpracuje z Państwowym Uniwersytetem Kultury i Sztuki w Kemerowie w Rosji, m.in. bierze udział w organizacji przedsięwzięcia, jakim jest międzynarodowe seminarium naukowe *HOMO COMMUNICANS* (cztery edycje). Pokłosiem owych seminariów są monografie zespołowe, z których dwie współredagowała dr Rodziewicz. O wadze tego przedsięwzięcia dodatkowo świadczy fakt, że władze województwa dwukrotnie przyznały dotacje finansowe na realizację projektu, obejmującego badanie różnych aspektów komunikacji międzykulturowej oraz promocję kultury i sztuki Słowian. Wspólnie z Katedrą Psycholingwistyki Rosyjskiej Akademii Nauk uczestniczyła w opracowaniu tematów *Językowy obraz świata Słowian* oraz *Słowiański słownik asocjacyjny*; we współpracy z Instytutem Slawistyki Uniwersytetu w Rostocku realizowała temat *Problemy normy w teorii i praktyce posługiwania się językiem rosyjskim. Zmiana normy na przelomie XX-XXI wieku*. Była wykonawcą dwóch części tematu: 1. *Norma i wariacja w teorii i praktyce języka rosyjskiego w konfrontacji z językiem polskim i niemieckim*; 2. *Norma i wariacja językowa a*

potrzeby i umiejętności komunikacyjne Polaków w zakresie języka rosyjskiego i niemieckiego. W ramach Programu Współpracy Przygranicznej PHARE, współdziałając z Instytutem Sławistyki Uniwersytetu w Greifswaldzie, realizowała projekt badawczy *Komunikacja polsko-niemiecka w Euroregionie Pomerania. Analiza socjolingwistyczna.* Dr Rodziewicz była kierownikiem projektu *Obraz wartości w świadomości językowej Polaków, Rosjan i Niemców* oraz wykonawcą projektu *Polsko-czesko-rosyjsko-ukraiński słownik pojęć literackich*, które realizowała w ramach grantów MNiSW, zaś w ramach badań statutowych pracowała nad tematem *Człowiek w relacjach inter- i intrapersonalnych.*

Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego przez Kandydatkę do stopnia doktora habilitowanego:

Jako główne osiągnięcie naukowe Kandydatka wskazuje monografię *Wartości. Polacy – Rosjanie – Niemcy*, wydaną przez Volumina.pl Daniel Krzanowski, Szczecin 2014, 498 s.

Książka wpisuje się w nurt badań językowo-kulturowych, poświęcona jest przedstawieniu systemu wartości odzwierciedlonych w świadomości językowej przedstawicieli trzech grup etnicznych: Polaków, Rosjan i Niemców. Jak wiadomo, wartości są przedmiotem badań różnych dyscyplin naukowych: filozofii, teologii, psychologii, socjologii, językoznawstwa. Tworząc bazę teoretyczną swoich badań, doktor B. Rodziewicz w mniejszym lub większym stopniu sięga do wszystkich tych dyscyplin, wykorzystuje zwłaszcza osiągnięcia badaczy aksjolingwistyki, lingwistyki kulturowej, etnolingwistyki.

Monografia jest przejrzyste zbudowana, wręcz przyjazna dla czytelnika. Te jej partie, które w poszczególnych rozdziałach tworzą dla interpretacji omawianych wartości kontekst merytoryczny, są klarowne, stanowiska różnych badaczy danej dziedziny przedstawione w takim zakresie, że nadmiarem szczegółów nie obciążają narracji, lecz na odwrót – ułatwiają odbiór, pozwalają skupić uwagę na tym, co o danej wartości stanowi i ją eksponuje. Podkreślam taką cechę omawianej monografii, gdyż chodzi o to, by książka naukowa wychodziła poza wąski krąg specjalistów, by sięgali po nią nie tylko badacze, lecz także inni czytelnicy, którzy szukają ścieżek porozumienia w komunikacji międzykulturowej, których interesuje odbiór świata przedstawicieli innych – poza własną – społeczności etnicznych. Jestem pewna, że książka Barbary Rodziewicz będzie znaczącą pozycją w szerokim obiegu czytelnicznym i spełni to zadanie, które postawiła sobie Autorka: ułatwi porozumiewanie się młodzieży studenckiej Polski, Rosji i Niemiec, będzie sprzyjała unikaniu rozpowszechnionych stereotypów, w taki bowiem sposób prezentuje różnice i podobieństwa kultury, obyczajów, norm, zachowań przedstawicieli różnych narodów, jaki pozwala

skonstatować, że w istocie w systemie wartości młodego pokolenia jest wiele wspólnego, a różnice nie muszą tworzyć nadmiernych barier.

Książka składa się ze wstępu, dziewięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz bardzo przydatnego aneksu. Jest znakomicie przygotowana pod względem merytorycznym i metodologicznym. Każda decyzja Autorki co do wybranej metody opisu jest czytelnie i przekonująco objaśniona.

Pierwszy rozdział *Z problemów wartości i wartościowania* stanowi bardzo zwarte i jednocześnie cenne wprowadzenie teoretyczne. Jest tu przywołane całe niezbędne instrumentarium badawcze. Na wstępie wyjaśniono pojęcie *wartość*, zarówno na poziomie leksykograficznym, jak i szerzej, w ujęciu badaczy różnych dyscyplin naukowych. Tak więc Autorka porządkuje rozmaite koncepcje wartości w interpretacji przedstawicieli filozofii, teologii, psychologii, socjologii. Słusznie zauważa, że nie ma jednolitych kryteriów zdefiniowania pojęcia *wartość* i podkreśla, że z pewnością rozmyślania na temat wartości, które biorą początek w czasach antycznych, będą kontynuowane, dodaje także, że jednolita definicja wartości dla wszystkich dziedzin wiedzy nie jest możliwa, gdyż dla każdej dziedziny nauki jako dominujące ważne będą inne cechy konstytutywne tego pojęcia. Następnie Autorka przedstawia typologię wartości i bliżej omawia te teorie, które wywarły znaczący wpływ na współczesne studia aksjologiczne. Innym pojęciem, któremu Autorka poświęca uwagę, jest *wartościowanie*. Definiuje to pojęcie w rozumieniu językoznawców i przedstawia spojrzenie różnych badaczy problemu (Tadeusza Zgółki, Michała, Łabaszczuka, Elżbiety Laskowskiej, Michała Głowińskiego, Jeleny Wolf, Niny Arutiunowej, Norberta Friesa, Dwighta Bolingera i przede wszystkim Jadwigi Puzyniny). Widoczne jest tu znakomite odczytanie Autorki i doskonała orientacja w szeroko pojmowanej dziedzinie aksjologii.

W rozdziale drugim *Podstawowe założenia, metodologia i cel badań* Habilitantka szczegółowo objaśnia metody analizy, krótko charakteryzuje respondentów i omawia materiał językowy wykorzystany w swej pracy. W badaniach zastosowano jeden z eksperymentów asocjacyjnych, tzw. metodę swobodnych skojarzeń, która polega na podaniu przez respondenta skojarzenia werbalnego na stymulant, czyli pierwszego słowa, które przychodzi na myśl po odbiorze słowa-bodźca. Eksperyment przeprowadzono w latach 2010-2011, objęto nim grupę 1500 osób w wieku 18-25 lat, po 500 Polaków, Rosjan i Niemców, w jednakowej liczbie kobiet i mężczyzn. Byli to studenci różnych uczelni i kierunków studiów (filologii, filozofii, historii, pedagogiki, dziennikarstwa, prawa, medycyny, biologii, chemii, architektury, informatyki). Tak różnorodny pod względem reprezentowanych dyscyplin studiów dobór respondentów zasługuje na szczególne uznanie, daje bowiem gwarancję jak

najszerszego i zróżnicowanego ujęcia postrzegania przez młodzież systemu wartości. Ponadto udział w eksperymencie studentów z obszaru wschodnio- i środkowoeuropejskiego oraz przedstawicieli zachodniej kultury dodatkowo wzbogaca opisywany obraz wartości. Dla potrzeb eksperymentu sporządzono ankietę zawierającą nazwy wartości. Na liście słów-bodźców wykorzystanych w eksperymencie występuje po 20 jednostek języka polskiego, rosyjskiego i niemieckiego. Są to przykładowo *bezpieczeństwo*, *Bóg*, *godność*, *miłość*, *prawda*, *tolerancja* i ich rosyjskie oraz niemieckie ekwiwalenty. Do szczegółowej analizy wybrano piętnaście słów-bodźców. W rozdziale tym skrupulatnie opisano sposób przeprowadzenia eksperymentu (podział respondentów na grupy, liczebność grup, odstępy czasowe między wykonywaniem dwóch zadań, rodzaj tych zadań i cel, jaki im przyświecał). Wszystko to pokazuje znakomitą sprawność badawczą dr Barbary Rodziejewicz, jej świetną znajomość metody badań asocjacyjnych, umiejętność prowadzenia eksperymentu, panowanie w każdym szczególe nad niezwykle bogatym materiałem, który stanowi zbiór nieukierunkowanych swobodnych reakcji, czyli pierwszych słów przychodzących na myśl po usłyszeniu słowa-bodźca, a także wykaz wybranych z otrzymanej listy bodźców najbardziej i najmniej ważnych pojęć, które wpływają na orientacje życiowe i styl życia badanych studentów. W rozdziale drugim jest także mowa o sposobie sporządzenia i znaczeniu słownika odwrotnego wartości, czyli od reakcji do słowa-bodźca. Taki słownik pozwala Habilitantce stworzyć aksjologiczne jądro świadomości językowej młodych Polaków, Rosjan i Niemców.

Rozdziały III-IX stanowią trzon rozprawy, to jej główna, niezwykle cenna część. W podziale treści na rozdziały odzwierciedlona jest typologia wartości. Tak więc w poszczególnych rozdziałach przedstawiono konceptualizację wartości społecznych, estetycznych, moralnych, transcendentnych, odczuciowych, prestiżowych i witalnych. Rozdziały zbudowane są bardzo konsekwentnie, według jednakowego planu. Konceptualizacja każdej wartości oparta jest na mocnej bazie teoretycznej. Autorka wychodzi od definicji słownikowych, następnie omawia rozumienie danej wartości przez badaczy różnych dziedzin, szkół i nurtów badawczych. W tym miejscu kolejny raz podkreślę znakomite przygotowanie teoretyczne Kandydatki, wszak w interpretacji swego materiału badawczego wykorzystuje wiedzę z wielu dziedzin nauki. A interpretacji poddaje kilka tysięcy reakcji-skojarzeń dotyczących bardzo różnych przecież wartości. Nie sposób w niniejszej recenzji scharakteryzować wszystkie rozdziały (składa się na nie 15 podrozdziałów – w każdym została wnikliwie omówiona konceptualizacja jednej wartości). Zatem niżej ustosunkuję się do wybranych trzech podrozdziałów, wybierając po jednej wartości z różnych

obszarów: wartości społecznych, moralnych i transcendentnych. W tym miejscu zaznaczę, że wszystkie postrzegam jako ciekawie skomponowane, bogate w treści i zawierające głęboką interpretację szkice semantyczno-kulturowe.

TOLERANCJA. Na wstępie przytoczone są definicje wyrazu *tolerancja*, poczynając od przywołania jego etymologii, następnie podano definicje słownikowe w języku polskim, rosyjskim i niemieckim. Autorka śledzi pewne przesunięcia semantyczne terminu *tolerancja*, pisze, że początkowo funkcjonował w odniesieniu do mniejszości religijnych, obecnie jest znacznie bogatszy treściowo, a związek tego słowa z czasownikiem *tolerować* powoduje także jego nacechowanie ujemne (*tolerować bezczelność*). Jest też informacja o tym, jak odmiennie to słowo funkcjonowało w różnych społecznościach etnicznych, np. w Rosji słowa *толерантность* aktywnie zaczęto używać dopiero w drugiej połowie XX wieku, a idea tolerancji sprowadzała się do chrześcijańskiego wymogu „kochaj bliźniego swego, nie sprzeciwiaj się złu, nieś swój krzyż”, w radzieckim systemie totalitarnym słowo to było odbiciem polityki państwa, źle była widziana akceptacja człowieka o odmiennych poglądach politycznych, innej wierze, światopoglądzie, zatem słowo prawie nie funkcjonowało, stąd jego niemal zupełne pomijanie w rosyjskich słownikach definicyjnych epoki radzieckiej. Z historii funkcjonowania słowa *tolerancja* Autorka wydobywa różne osobliwości, które przekładają się na szerszą interpretację semantyczną omawianej wartości, jest przy tym bardzo wnikliwa, rejestruje wszelkie niuanse semantyczne tego pojęcia, następnie omawia rozmaite odmiany tolerancji (wobec niepełnosprawnych, obcych, o innym kolorze skóry, o innej orientacji seksualnej) wśród młodych wykształconych Polaków, Rosjan i Niemców. Interpretując zebrany materiał, Habilitantka zauważa, że rozumienie pojęcia tolerancja przez respondentów wykracza poza treść odzwierciedloną w definicjach słownikowych, ponadto zestawia rezultaty eksperymentu asocjacyjnego z wynikami międzynarodowego projektu badawczego Europejski Sondaż Wartości i dostrzega spore rozbieżności w obydwu badaniach. Autorka podkreśla również różnice w łączeniu pojęcia tolerancja z poszczególnymi sferami życia przez przedstawicieli trzech narodowości. Dla Polaków, na przykład, tolerancja ma przede wszystkim wymiar etniczny, czyli wobec osób o odmiennym kolorze skór, w mniejszym stopniu takie jej pojmowanie jest charakterystyczne również dla Niemców, w najmniejszym zakresie pojęcie tolerancji etnicznej dotyczy Rosjan. Szkic przynosi niebagatelną wiedzę o miejscu tolerancji w systemie wartości młodych ludzi oraz ich priorytety w tym względzie. Jak łatwo zauważyć, w analizie wartości wielkie znaczenie Habilitantka przypisuje opisowi kognitywnemu. Czyni to interpretację pogłębioną, bardzo wartościową.

SPRAWIEDLIWOŚĆ. Dla analizy tej wartości dr Rodziewicz przywołuje bogate tło pozajęzykowe. Sięga do koncepcji sprawiedliwości w starożytnej myśli filozoficznej (do Platona, Arystotelesa), następnie uwzględnia spojrzenie wielu nowożytnych humanistów. Kolejny krok stanowi analiza określeń słownikowych wyrazu *sprawiedliwość*. Tym sposobem niezwykle starannie Habilitantka odnotowuje wszelkie cechy konstytutywne tego pojęcia, składniki znaczeniowe terminu, by skonfrontować je z treścią wypowiedzi respondentów i tym dokładniej opisać omawianą wartość. Podobnie jak w interpretacji innych wartości, także w tym wypadku, ujawnia całe bogactwo i złożoność treściową sprawiedliwości, wykraczającą poza definicje źródeł słownikowych. Tak więc badani studenci ideę sprawiedliwości wiążą przede wszystkim z prawem (sprawiedliwość wyrównująca, legalna), utożsamiają ją także z doskonałością etyczną i szlachetnością czynów, dość mocno idea sprawiedliwości powiązana jest z pojęciem równości, pojmują ją jako indywidualną cechę jednostki. Analizując zebrany materiał, Autorka zwraca uwagę na symbolikę sprawiedliwości łączonej z Temidą: miecz, waga, przepaska na oczach, na odbicie tych elementów we frazeologii polskiej, rosyjskiej i niemieckiej, ponadto porządkuje pojęcia ze względu na różne relacje w zasobie leksykalnym (synonimy, wyrazy bliskoznaczne). Baczna uwagę przywiązuje do wyeksponowania postaci bohaterów literackich, historycznych i filmowych, by z ich zachowań, osobliwości ich obrazów wydobyć komponenty znaczeniowe, wpływające na interpretację. Podkreślam te wszystkie elementy w analizie dr Rodziewicz, by odnotować nie tylko rzetelność opisu, lecz także perfekcyjne poruszanie się w niezwykle obszernym materiale ankietowym. Takie właściwości warsztatu badawczego dr Barbary Rodziewicz zasługują na duże uznanie.

BÓG. To najwyższa wartość obecna w świadomości człowieka od najdawniejszych czasów. Autorka zaznacza, że mimo rozważań transcendentnych wielu filozofów i teologów, Bóg pozostaje ciągle zjawiskiem nieodgadnionym. Podobnie jak w innych szkicach, Kandydatka analizuje definicje słownikowe w trzech językach i od razu zauważa, że są to eksplikacje dość ubogie w zestawieniu z danymi pozyskanymi w wyniku eksperymentu. W celu wyróżnienia wszelkich atrybutów Boga Badaczka m.in. odwołuje się do budowy słowotwórczej leksemów, tworzących pole semantyczne boskiej transcendencji. Tak więc nieogarniony charakter Boga przejawia się w nazwach z elementami *wszech-*, *nad-/ponad-* w języku polskim, z komponentem *все-* w języku rosyjskim i *all-/alles-*, *über-* i *aufßer-* w języku niemieckim. Ważną rolę odgrywają także określenia o charakterze negującym z polskim prefiksem *nie-*, rosyjskim *не-* i niemieckim *un-* (por. *nieskończony*, *непостижимый*, *unendliche Sphäre*). Przytaczam tu tylko niektóre elementy wykorzystywane w pracy w celu

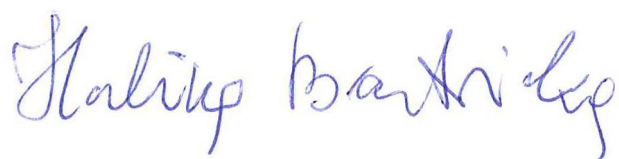
zglobienia treści danej wartości, z uznaniem podkreślam, że za każdym razem Autorka wybiera te środki interpretacji, które najdobitniej pozwalają ująć istotę omawianego pojęcia.

Bardzo wysoko oceniam załączony aneks w postaci 19. tablic. Podziw budzi dokładność, czytelność zamieszczonych danych, co znakomicie ułatwia lekturę książki. Myślę, że mogę pokusić się o ocenę pewnych cech Habilitantki: jakież to musi być uporządkowany, systematyczny i rzetelny Badacz! Do wielu pozytywnych słów z przykrością muszę dorzucić łyżkę dziegiu. W świetnie zredagowanej i technicznie dobrze przygotowanej książce występuje przykry błąd językowy: poddawać w wątpliwość (poprawnie *podawać w wątpliwość*) na ss. 243, 263, 286, 299, 301, 347 i in., zatem nie mogę tego uznać za tzw. literówkę.

Reasumując, stwierdzam, że Autorka w sposób znakomity zrealizowała cel swoich badań, czyli zaprezentowała treści i hierarchię wartości przedstawicieli współczesnego nam młodego pokolenia trzech społeczności językowych. W pracy dokonano rekonstrukcji obrazu wartości przedstawionych w świadomości językowej Polaków, Rosjan i Niemców. Jest to rekonstrukcja odtworzona w całym bogactwie osobliwości. Dużą wartość ma ujęcie konfrontatywne opisu, badania wykazały bowiem wspólne mechanizmy w sferze postrzegania wartości przez studentów trzech krajów europejskich, ale też cechy odmienne, różniące przedstawicieli omawianych społeczności językowej. Monografia jako praca interdyscyplinarna, łącząca treści lingwistyczne, kulturologiczne, historyczne, filozoficzne stanowi znakomite źródło wiedzy o postawach i wartościach młodych ludzi i jest cennym głosem w dialogu kultur współczesnego świata. Stanowi znaczący wkład w rozwój aksjolingwistyki.

Moja ocena książki habilitacyjnej i całego dorobku naukowego dr Barbary Rodziewicz jest jednoznacznie pozytywna, zatem przedkładam komisji habilitacyjnej wniosek o nadanie dr Barbarze Rodziewicz stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie językoznawstwa.

Bydgoszcz, 3 lipca 2015 r.

dr hab. Halina Bartwicka, prof. UKW